

ПАМЕТ И ИСТОРИЯ В СЛАВЯНСКИТЕ ЕЗИЦИ И ЛИТЕРАТУРИ

---

*Сборник с доклади
от международната научна конференция
Шестнадесети славистични четения,
проведена в СУ „Св. Климент Охридски“ –
30–31.5.2024 г., София*

Университетско издателство
„Св. Климент Охридски“

ПАМЕТ И ИСТОРИЯ В СЛАВЯНСКИТЕ ЕЗИЦИ И ЛИТЕРАТУРИ

*Сборник с доклади от международната научна конференция
Шестнадесети славистични четения, проведена
в СУ „Св. Климент Охридски“ – София на 30–31.5.2024 г.*

ПАМЕТ И ИСТОРИЯ В СЛАВЯНСКИТЕ ЕЗИЦИ И ЛИТЕРАТУРИ

*Сборник с доклади от международната научна конференция
Шестнадесети славистични четения, проведена
в СУ „Св. Климент Охридски“ – София на 30–31.5.2024 г.*

Съставители и редактори

доц. д-р Величко Панайотов,
гл.ас. д-р Витка Делева, гл.ас. д-р Владимир Колев,
гл.ас. д-р Диана Иванова, гл.ас. д-р Мартин Стефанов,
гл.ас. д-р. Мая Радичева, гл.ас. д-р Тиха Бончева

СОФИЯ • 2026

Факултет по славянски филологии
Университетско издателство „Св. Климент Охридски“

Рецензенти

проф. д.ф.н. Панайот Карагъзов, проф. д-р Валентин Гешев,
проф. д-р Ангел Петров, проф. д-р Андрей Бонджолов, проф. д-р Владимир Пенчев,
проф. д-р Надежда Михайлова-Сталянова, проф. д-р Ценка Иванова, доц. д-р Албена
Стаменова, доц. д-р Добромир Григоров, доц. д-р Радост Железарова, доц. д-р Цветанка
Аврамова, гл.ас. д-р Елена Дараданова-Христова, д.н. Синиша Хабиянец

© 2026 Величко Панайотов, Витка Делева, Владимир Колев, Диана Иванова, Мартин
Стефанов, Мая Радичева, Тиха Бончева, съставители

© 2026 Антонина Георгиева, корица

© 2026 Факултет по славянски филологии

© 2026 Университетско издателство „Св. Климент Охридски“

ISBN 978-954-07-6368-2 (мека подвързия)

ISBN 978-619-7785-27-2 (pdf)

СЪДЪРЖАНИЕ/CONTENTS

ПЛЕНАРНИ ДОКЛАДИ / 11

МАРГАРИТА МЛАДЕНОВА. ПЕРИФЕРНО ЕКЗИСТЕНЦИАЛНИ ГЛАГОЛИ В СТАРОБЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК / 13

MARGARITA MLADENOVA. PERIPHERAL-EXISTENTIAL VERBS IN OLD CHURCH SLAVONIC (OLD BUGARIAN) / 13

РЕНЕТА БОЖАНКОВА. ГРАДИНИ, ХЕРБАРИИ, КНИГИ – ЛИЧНИ ПРОСТРАНСТВА НА ПАМЕТТА В ЛИТЕРАТУРАТА / 25

RENETA BOZHANKOVA. GARDENS, HERBARIAS, BOOKS – PERSONAL SPACES OF MEMORY IN LITERATURE / 25

ЕЗИКОЗНАНИЕ / 35

ДЕСИСЛАВА-ДЕВОРА АТАНАСОВА. ПАМЕТТА НА ДОМАШНИТЕ ДУМИ VS. ЗАЕТИТЕ ГЛАГОЛИ В ПРОФЕСИОНАЛНИЯ ИТ ЖАРГОН НА РУСКИЯ ЕЗИК / 37

DESI SLAVA-DEVORA ATANASOVA. MEMORY OF HOUSEHOLD WORDS VS. BORROWED VERBS IN THE PROFESSIONAL IT SLANG OF THE RUSSIAN LANGUAGE / 37

ЖАНА СТАНЧЕВА. ИНФОРМАТИВНОСТ НА ТЕРМИНИТЕ С ФОРМА НА ИЗРАЗИ – ПАМЕТ ЗА СЪДЪРЖАНИЕТО ВЪВ ВЪНШНАТА СТРУКТУРА (СЪПОСТАВКА В БЪЛГАРСКИЯ, ПОЛСКИЯ И АНГЛИЙСКИЯ) / 44

ZHANA STANCHEVA. INFORMATIVENESS OF TERMS WITH THE FORM OF EXPRESSIONS – MEMORY FOR THE CONTENT IN THE EXTERNAL STRUCTURE (COMPARISON IN BULGARIAN, POLISH AND ENGLISH) / 44

СИМЕОН СТЕФАНОВ. ЧАКАМ: ПРЕГЛЕД НА ИЗВЕСТНОТО В НАУКАТА / 55

SIMEON STEFANOV. TO WAIT: A REVIEW OF WHAT IS KNOWN IN SCIENCE / 55

ХРИСТИНА ДЕЙКОВА. КЪМ ЕТИМОЛОГИЧНОТО ГНЕЗДО НА БЪЛГ. *ЛИХ* (< ПРАСЛАВ. *ЛИХЪ) В „БЪЛГАРСКИЯ ЕТИМОЛОГИЧЕН РЕЧНИК“: БЪЛГ. *ИЗЛЙШЕН*, *ИЗЛЙШЪК*, *ИЗЛЙШЕСТВО* / 64

HRISTINA DEYKOVA. TOWARDS THE ETYMOLOGICAL CLUSTER OF BULGARIAN *ЛИХ* (< PROTO-SLAVIC *ЛИХЪ) IN THE „BULGARIAN ETYMOLOGICAL DICTIONARY“: BULGARIAN *ИЗЛЙШЕН* (EXCESSIVE), *ИЗЛЙШЪК* (SURPLUS), *ИЗЛЙШЕСТВО* (EXCESS) / 64

JULIA MAZURKIEWCZ-SUŁKOWSKA. JĘZYK PRACOWNIKÓW SŁUŻB BEZPIECZEŃSTWA POLSKIEJ RZECZPOSPOLITEJ LUDOWEJ ORAZ LUDOWEJ REPUBLIKI BUŁGARII, NA PODSTAWIE ANALIZY DOKUMENTÓW ARCHIWALNYCH DOTYCZĄCYCH INWIGILACJI ŚRODOWISKA INTELIGENCKIEGO. REKONESANS BADAWCZY / 73

JULIA MAZURKIEWCZ-SUŁKOWSKA. THE LANGUAGE OF SECURITY SERVICE EMPLOYEES OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF POLAND AND THE PEOPLE'S REPUBLIC OF BULGARIA, BASED ON THE ANALYSIS OF ARCHIVAL DOCUMENTS CONCERNING THE SURVEILLANCE OF THE INTELLIGENTSIA. A RESEARCH RECONNAISSANCE / 73

КРИСТИЯНА СИМЕОНОВА. КЪМ ВЪПРОСА ЗА РУСКОТО ВЛИЯНИЕ В НАЧАЛНИТЕ ЕТАПИ НА ИЗГРАЖДАНЕТО НА БЪЛГАРСКАТА НАУЧНА ТЕРМИНОЛОГИЯ / 84

KRISTIANA SIMEONOVA. ON THE QUESTION OF RUSSIAN INFLUENCE IN THE INITIAL STAGES OF THE FORMATION OF BULGARIAN SCIENTIFIC TERMINOLOGY / 84

ИННА ИГОРОВА ХИНОВА. НАЙ-НОВА ЧУЖДОЕЗИКОВА ЛЕКСИКА В СФЕРАТА НА КОМПЮТЪРНИТЕ ИГРИ В РУСКИЯ ЕЗИК / 93

INNA IGOROVA HINOVA. THE LATEST FOREIGN-LANGUAGE LEXIS IN THE SPHERE OF COMPUTER GAMES IN THE RUSSIAN LANGUAGE / 93

СИЛВИЯ ПЕТКОВА. ЗА ПРЕВОДА НА УСТОЙЧИВИТЕ РАЗГОВОРНИ РЕПЛИКИ В СЪВРЕМЕННАТА РУСКА ПРОЗА / 100

SILVIA PETKOVA. ON THE TRANSLATION OF COLLOQUIAL SPEECH PATTERNS IN THE TEXTS OF MODERN RUSSIAN LITERATURE / 100

РАЙНА КАМБЕРОВА. ПРОБЛЕМИ И РЕШЕНИЯ ПРИ ПРЕВОДА НА ЖАРГОНИЗМИ И НЕЦЕНЗУРНА ЛЕКСИКА (ВЪРХУ МАТЕРИАЛИ ПРИ ПРЕВОД ОТ УКРАИНСКИ НА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК) / 110

RAYNA KAMBEROVA. PROBLEMS AND SOLUTIONS IN THE TRANSLATION OF JARGON AND OBSCENE LEXIS (BASED ON MATERIALS FROM TRANSLATION FROM UKRAINIAN INTO BULGARIAN) / 110

ВЕСЕЛА ШУШЛИНА. УСВОЯВАНЕ НА КАТЕГОРИЯТА ОПРЕДЕЛЕНОСТ ПРИ ИЗУЧАВАНЕ НА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК ОТ ЧУЖДЕНЦИ / 118

VESELA SHUSHLINA. ACQUISITION OF THE CATEGORY OF DEFINITENESS IN THE STUDY OF BULGARIAN AS A FOREIGN LANGUAGE / 118

ДАРКА ХЕРБЕЗ. ОБРАДА ЛЕКСИЧКЕ ЈЕДИНИЦЕ ЗАНИМАЊА ИЛИ ПРОФЕСИЈЕ НА ПОЧЕТНИМ НИВОИМА У НАСТАВИ СРПСКОГ КАО СТРАНОГ ЈЕЗИКА / 127

DARKA HERBEZ. PROCESSING THE LEXICAL UNIT OF OCCUPATIONS OR PROFESSIONS AT BEGINNER LEVELS IN THE TEACHING OF SERBIAN AS A FOREIGN LANGUAGE / 127

РЕНИ МАНОВА. УМЕНИЕТО ЗА АРГУМЕНТАЦИЈА В ПОДГОТОВКАТА ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК НА ЧУЖДЕСТРАННИ СТУДЕНТИ / 135

RENI MANOVA. ARGUMENTATION SKILLS IN THE BULGARIAN LANGUAGE TRAINING OF FOREIGN STUDENTS / 135

АЛЕКСАНДАР ПАВЛОВИЋ. ТОПОНИМИ ШАРПЛАНИНСКЕ ЖУПЕ СИРИНИЋ КАО РЕФЛЕКСИЈА „ИСТОРИЈСКОГ ПАМЋЕЊА“ У ЕТИМОЛОГИЈИ ЛОКАЛНИХ СРБА: ИМЕНА НАСЕЉА ШТРПЦА И ГОТОВУШЕ / 145

ALEKSANDAR PAVLOVIĆ. TOPONYMS OF ŠAR MOUNTAINS PARISH SIRINIĆ AS A REFLECTION OF “HISTORICAL MEMORY” IN THE ETYMOLOGY OF LOCAL SERBS: THE NAMES OF THE SETTLEMENTS OF ŠTRPCE AND GOTOVUŠA / 145

ГЕОРГИ МИТРИНОВ. ИСТОРИЧЕСКА АНТРОПОНИМИЈА ОТ С. БОБЛЕН (БОБЛЯНИ), ПРАВИШКО (ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА) ПО ДАНИИ ОТ XVI ВЕК (АНТРОПОНИМИЈА ОТ СЛАВЈАНСКИ ПРОИЗХОД) / 155

GEORGI MITRINOV. HISTORICAL ANTHROPONYMY FROM THE VILLAGE OF BOBLEN (BOBLIANI), PRAVISHTA REGION (AEGEAN MACEDONIA) ACCORDING TO DATA FROM THE 16TH CENTURY (ANTHROPONYMY OF SLAVIC ORIGIN) / 155

КРАСИМИРА ПЕТРОВА. СЛЕДИ НА ПАМЕТТА В НАЗВАНИЯТА НА ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ В БЪЛГАРСКИЯ И РУСКИЯ ЕЗИК / 164

KRASIMIRA PETROVA. MEMORY TRACES IN THE NAMES OF MEDICINAL PLANTS IN THE BULGARIAN AND RUSSIAN LANGUAGES / 164

МАРИАННА КОНОВА. ОНОМАСТИКАТА В ДИПЛОМАТИЧЕСКИТЕ ТЕКСТОВЕ – ПРОБЛЕМИ НА ПРЕВОДА / 173

MARIANNA KONOVA. ONOMASTICS IN DIPLOMATIC TEXTS – TRANSLATION PROBLEMS / 173

МАРИЈАНА ЂУКИЋ. ПОРЕДБЕНЕ ФРАЗЕОЛОШКЕ ЈЕДИНИЦЕ У ДЕЛУ ЈОВАНА СУБОТИЋА / 183

MARIJANA ĐUKIĆ. COMPARATIVE PHRASEOLOGICAL UNITS IN THE WORK OF JOVAN SUBOTIĆ / 183

ДИЛЯНА ДЕНЧЕВА. ИСТОРИЧЕСКА МЕТАФОРИЧНОСТ ИЛИ МЕТАФОРИЧНА СМЪРТ / 193

DILYANA DENCHEVA. HISTORICAL METAPHORICITY OR METAPHORICAL DEATH / 193

ПАВЛИНА МАРТИНОВА-ИВАНОВА. МОДАЛНИ ГЛАГОЛИ ЗА ИЗРАЗЯВАНЕ НА ЗНАЧЕНИЯТА ЗАДЪЛЖИТЕЛНОСТ И НЕОБХОДИМОСТ В УКРАИНСКИЯ И БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК / 201

PAVLINA MARTINOVA-IVANOVA. MODAL VERBS FOR EXPRESSING THE MEANINGS OF OBLIGATION AND NECESSITY IN THE UKRAINIAN AND BULGARIAN LANGUAGES / 201

ДИАНА БЛАГОЕВА, МАРЧИН ФАСТИН, РОМАН ТИМОШУК. КЪМ ВЪПРОСА ЗА МЕЖДУЕЗИКОВАТА ОМОНИМИЯ ВЪВ ФРАЗЕОЛОГИЯТА (БЪЛГАРСКО-ПОЛСКА ПЕРСПЕКТИВА) / 211

DIANA BLAGOEVA, MARCIN FASTYN, ROMAN TYMOSHUK. ON THE QUESTION OF INTERLINGUAL HOMONYMY IN PHRASEOLOGY (BULGARIAN-POLISH PERSPECTIVE) / 211

РОСЕН Р. МАЛЧЕВ. НАБЛЮДЕНИЯ ВЪРХУ ДИХОТОМИЯТА „АГИОЛОГИЯ И ДЕМОНОЛОГИЯ“ ВЪВ ФОЛКЛОРНАТА ВЯРА НА СЕЛИЩА ОТ РОДОПСКИЯ РУПЧОС (ЕТНОЛОЖКИ И ЛИНГВИСТИЧЕН ПОГЛЕД) / 221

ROSSEN R. MALCHEV. OBSERVATIONS ON THE DICHOTOMY “HAGIOLOGY AND DEMONOLOGY” IN THE FOLK BELIEF OF THE RHODOPE RUPCHOS SETTLEMENTS (FROM ETHNOLOGICAL AND LINGUISTIC VIEW) / 221

НАЙДА ИВАНОВА. ЗА КОНТАКТОЛОГИЧНО ОБУСЛОВЕНИТЕ ПРОЦЕСИ ПРЕЗ СЛАВЯНОБЪЛГАРСКИЯ ПЕРИОД В ИСТОРИЯТА НА БЪЛГАРСКИЯ КНИЖОВЕН ЕЗИК ОТ XIX В. / 230

NAJDA IVANOVA. ON CONTACT-INDUCED PROCESSES IN THE SLAVONIC-BULGARIAN PERIOD OF THE HISTORY OF THE 19th CENTURY BULGARIAN LITERARY LANGUAGE / 230

ВЕЛИЧКО ПАНАЙОТОВ. СЛОВАШКАТА ВОКАЛНА СИСТЕМА ПРЕЗ X И НАЧАЛОТО НА XI В. – ДИНАМИКА И ДИДАКТИКА / 240

VELIČKO PANAJOTOV. THE SLOVAK VOWEL SYSTEM IN THE 10th AND THE BEGINNING OF THE 11th CENTURY – DYNAMICS AND DIDACTICS / 240

PAVOL OĐALOŠ. MODELOVANIE A MODELÝ VLASTNÝCH MIEN ŽELEZNIČNÝCH STANÍC A ZASTÁVOK / 251

PAVOL OĐALOŠ. MODELING AND MODELS OF PROPER NAMES OF RAILWAY STATIONS AND STOPS / 251

ИРЕНА ДИМОВА-ГЕНЧЕВА. ВЪРХУ НЯКОИ АСПЕКТИ НА ПАМЕТТА ПРИ СЛОВАШКИТЕ ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА ТЕКСТОВАТА ГЕНЕРАЦИЯ / 265

IRENA DIMOVA-GENCHEVA. ON SOME ASPECTS OF MEMORY IN SLOVAK REPRESENTATIVES OF THE TEXT GENERATION / 265

МАРИЈА ШЉУКИЋ. ИСТОРИЈСКА АТМОСФЕРА ПРЕПЛЕТА ЕПСКИХ И МИТСКИХ СЛОЈЕВА У КЊИЗИ ЗА МАРКА СВЕТЛАНЕ ВЕЛМАР-ЈАНКОВИЋ / 274

MARIJA ŠLJUKIĆ. THE HISTORICAL ATMOSPHERE OF INTERTWINED EPIC AND MYTHICAL LAYERS IN SVETLANA VELMAR-JANKOVIĆ'S BOOK FOR MARKO (KNJIGA ZA MARKA) / 274

МИРЈАНА М. БЕЧЕЈСКИ. ПРИПОВЕДНИ ПОСТУПЦИ У РОМАНУ БЕЗДНО СВЕТЛАНЕ ВЕЛМАР-ЈАНКОВИЋ / 283

MIRJANA M. BEČEJSKI. NARRATIVE TECHNIQUES IN SVETLANA VELMAR-JANKOVIĆ'S NOVEL "ABYSS" (BEZDNO) / 283

ЈЕЛЕНА СТОЈКОВИЋ СТОЈАНОВ. РЕПРЕЗЕНТАЦИЈА МАСКУЛИНИТЕТА НА ПРИМЕРУ ФИГУРЕ ОЦА У ПРОЗНОМ СТВАРАЛАШТВУ БОРИСАВА СТАНКОВИЋА (СЕЋАЊЕ И ИСТОРИЈА У КЊИЖЕВНОСТИ) / 292

JELENA STOJKOVIC STOJANOV. REPRESENTATION OF MASCULINITY ON THE EXAMPLE OF THE FIGURE OF THE FATHER IN THE PROSE WORK OF BORISAV STANKOVIC (REMEMBRANCE AND HISTORY IN LITERATURE) / 292

АНТОАНЕТА БАЛЧЕВА. МИТ И РЕАЛНОСТ В БЪЛГАРСКИТЕ МАРШРУТИ НА ХЪРВАТСКИТЕ ПЪТЕПИСЦИ ОТ НАЧАЛОТО НА XX ВЕК / 302

ANTOANETA BALCHEVA. MYTH AND REALITY IN THE BULGARIAN ITINERARIES OF CROATIAN TRAVEL WRITERS FROM THE EARLY 20th CENTURY / 302

КОНСТАНТИН ПОБОРНИКОВ. РОЛЯТА НА СПИСАНИЯТА „МИСЪЛ“ И „СЪКРОВИЩНИЦА НА ЗНАНИЕТО“ ЗА ЕВРОПЕИЗАЦИЯТА НА ДВЕ БАЛКАНСКИ ЛИТЕРАТУРИ / 313

KONSTANTIN POBORNIKOV. THE ROLE OF THE JOURNALS "MISAL" (THOUGHT) AND "SAKROVISHTNITSATA NA ZNANIETO" (TREASURY OF KNOWLEDGE) IN THE EUROPEANIZATION OF TWO BALKAN LITERATURES / 313

ВЛАДИСЛАВ ТИКОВ. ОБРАЗЪТ НА „РЕВОЛУЦИОНЕРА“ В РОМАНА „ВЪЗВИШЕНИЕ“ НА МИЛЕН РУСКОВ / 321

VLADISLAV TIKOV. THE IMAGE OF THE "REVOLUTIONARY" IN MILEN RUSKOV'S NOVEL "SUMMIT" (VAZVISHENIE) / 321

ВЕНЦЕСЛАВ ШОЛЦЕ. КАТО „БИБЛЕЙСКА ТРАГЕДИЯ“. РЕПРЕЗЕНТАЦИЯТА НА СЪЕДИНЕНИЕТО В „РОЗАТА НА БАЛКАНИТЕ“ НА ИВАН ИЛЧЕВ / 330

VENTSESLAV SCHOLTZE. AS A "BIBLICAL TRAGEDY": THE REPRESENTATION OF THE UNIFICATION IN IVAN ILCHEV'S "THE ROSE OF THE BALKANS" (ROZATA NA BALKANITE) / 330

МИЛЕНА КИРОВА. „ПРОФЕСОРСКИЯТ РОМАН“ В ТРАДИЦИЯТА И НАСТОЯЩЕТО НА БЪЛГАРСКАТА ЛИТЕРАТУРА / 339

MILENA KIROVA. THE "PROFESSOR'S NOVEL" IN THE TRADITION AND PRESENT OF BULGARIAN LITERATURE / 339

ЛЮДМИЛА МИНДОВА. НАСИЛИЕ И ПАМЕТ. ЮГОСЛАВСКИ ПРИМЕРИ ЗА ТОТАЛИТАРНИЯ ОПИТ В ЛИТЕРАТУРАТА / 348

LYUDMILA MINDOVA. VIOLENCE AND MEMORY: YUGOSLAV EXAMPLES OF THE TOTALITARIAN EXPERIENCE IN LITERATURE / 348

MILAN KENDRA. A HISTORICAL FACT AS A POETIC EVENT (PAVOL ORSZÁGH HVIEZDOSLAV: "THE BLOODY SONNETS") / 357

PETER TOLLAROVIC. SLOVANSKÉ VERŠE (1946) FRANTIŠKA HEČKA V KONTEXTE NOVEJ VÍZIE VZŤAHOV MEDZI SLOVANSKÝMI NÁRODMI PO DRUHEJ SVETOVEJ VOJNE / 364

PETER TOLLAROVIC. FRANTIŠEK HEČKO'S „SLAVIC VERSES“ (SLOVANSKÉ VERŠE, 1946) IN THE CONTEXT OF THE NEW VISION OF RELATIONS BETWEEN SLAVIC NATIONS AFTER THE SECOND WORLD WAR / 364

ZDENĚK ŠANDA. NESAMOZŘEJMOST LITERÁRNÍHO FAKTU / 373

ZDENĚK ŠANDA. THE NON-OBVIOUSNESS OF THE LITERARY FACT / 373

КАМЕЛИЯ НИКОЛОВА. ЗА ТРИ ПОСТАНОВКИ НА ПИЕСИТЕ НА ЧЕХОВ „ЧАЙКА“ И „ВИШНЕВА ГРАДИНА“ ПРЕЗ 90-ТЕ ГОДИНИ НА XX ВЕК И ТЯХНОТО МЯСТО В НАЙ-НОВАТА ИСТОРИЯ НА БЪЛГАРСКИЯ ТЕАТЪР / 379

KAMELIA NIKOLOVA. ON THREE STAGINGS OF CHEKHOV'S PLAYS "THE SEAGULL" AND "THE CHERRY ORCHARD" IN THE 1990S AND THEIR PLACE IN THE RECENT HISTORY OF BULGARIAN THEATRE / 379

MILENA VIDOSAVLJEVIĆ. FEMALE EDUCATION IN KOSOVO AND МЕТОНИЈА BETWEEN THE TWO WORLD WARS / 388

ДИМИТРИНА ХАМЗЕ. ТЕМПОРАЛНАТА СИМБИОЗА В ПРОИЗВЕДЕНИЯТА НА ОЛГА ТОКАРЧУК / 397

DIMITRINA HAMZE. TEMPORAL SYMBIOSIS IN THE WORKS OF OLGA TOKARCZUK / 397

ИЛКА БИРОВА. ЗА ТРАДИЦИОННИТЕ БЪЛГАРСКИ ПОЖЕЛЕНИЯ И БЛАГОСЛОВИИ И ТЯХНОТО МЯСТО В ДНЕШНОТО НИ СЛОВЕСНО ОБЩУВАНЕ / 407

ILKA BIROVA. ABOUT TRADITIONAL BULGARIAN WISHES AND BLESSINGS AND THEIR PLACE IN OUR PRESENT ORAL COMMUNICATION / 407

МАРИЯ РУСЕВА. МЕТАФОРАТА „ДОН КИХОТ“ В ЛИРИКАТА НА БЛАГА ДИМИТРОВА И ГАЛАТИЯ КАЗАНДЗАКИ / 415

MARIA RUSEVA. THE "DON QUIXOTE" METAPHOR IN THE LYRIC POETRY OF BLAGA DIMITROVA AND GALATEIA KAZANTZAKI / 415

МАГДАЛЕНА КОСТОВА-ПАНАЙОТОВА. ИДЕЯТА ЗА АБСУРДНИЯ СВЯТ В „НОЕВ КОВЧЕГ“ НА ЙОРДАН РАДИЧКОВ И „ЧЕВЕНГУР“ НА АНДРЕЙ ПЛАТОНОВ / 424

MAGDALENA KOSTOVA-PANAYOTOVA. THE IDEA OF THE ABSURD WORLD IN YORDAN RADICHKOV'S NOAH'S ARK (NOEV KOVCHEG) AND ANDREY PLATONOV'S CHEVENGUR / 424

МАРИЈА ШАРОВИЋ. ПОИМАЊЕ ВРЕМЕНА И ИСТОРИЈЕ У КЊИЖЕВНОМ ДЕЛУ ВЕЛИМИРА ХЛЕБЊИКОВА / 429

MARIJA ŠAROVIĆ. THE PERCEPTION OF TIME AND HISTORY IN THE LITERARY WORK OF VELIMIR KHLEBNIKOV / 429

КОНСТАНТИН АЃАНИН. ПЕСМЕ О ЧУДНОВАТОМ ВЕЗУ И ПЕСМЕ О СВАДБИ ЖИВОТИЋА / 438

KONSTANTIN ADANIN. POEMS ABOUT STRAINGE EMBROIDERY AND POEMS ABOUT ANIMAL WEDDING / 438

КОНСТАНТИН РАНГОЧЕВ. САКРАЛНОСТ И ФОЛКЛОРНА РЕЛИГИОЗНОСТ: ДИНАМИКА НА ВЗАИМООТНОШЕНИЯТА (ПО МАТЕРИАЛИ ОТ ГР. САМОКОВ И САМОКОВСКО) / 448

KONSTANTIN RANGOCHEV. SACRALITY AND FOLK RELIGIOSITY: DYNAMICS OF RELATIONSHIPS (BASED ON MATERIALS FROM THE TOWN OF SAMOKOV AND THE SAMOKOV REGION) / 448

СНЕЖАНА Ј. МИЛОЈЕВИЋ. ИСТОРИЈА И МЕТАИСТОРИЈА У ОПИСУ СМРТИ ДЕСПОТА СТЕФАНА ЛАЗАРЕВИЋА / 456

SNEŽANA J. MILOJEVIĆ. HISTORY AND METAHISTORY IN THE DESCRIPTION OF THE DEATH OF DESPOT STEFAN LAZAREVIĆ / 456

БОЈАН ЧОЛАК. БАЛКАНСКИ РАТОВИ И ХЕРОЈСКА ПОЕТИКА У ЗБИРЦИ НА СТАРИМ ОГЊИШТИМА (1913) АЛЕКСЕ ШАНТИЋА / 467

BOJAN ČOLAK. BALKAN WARS AND HEROIC POETICS IN THE COLLECTION NA STARIM OGNJIŠTIMA (1913) BY ALEKSA ŠANTIĆ / 467

ЛИЛИЈА ЖЕЛЕВА. ГРАМАТИЧНИ И ЛЕКСИКАЛНИ ТРАНСФОРМАЦИИ В ПРЕВОДА НА ПОЕЗИЈА НА МАКСИМ РИЛСКИ / 478

LILIA ZHELEVA. GRAMMATICAL AND LEXICAL TRANSFORMATIONS IN THE TRANSLATION OF MAKSYM RYLSKY'S POETRY / 478

БИЉАНА СОЛЕША. ЉУДСКЕ ТРАГЕДИЈЕ У РАТНОМ БЕСМИСЛУ И АНТИРАТНИ СТАВОВИ У ПРИПОВЕТКАМА „РАЊЕНИК“ ЂУРЕ ЈАКШИЋА И „СВЕ ЋЕ ТО НАРОД ПОЗЛАТИТИ“ ЛАЗЕ ЛАЗАРЕВИЋА / 487

BILJANA SOLEŠA. HUMAN TRAGEDIES IN THE FUTILITY OF WAR AND ANTI-WAR ATTITUDES IN THE SHORT STORIES “THE WOUNDED MAN” (RANJENIK) BY ĐURA JAKŠIĆ AND “THE PEOPLE WILL GILD IT ALL” (SVE ĆE TO NAROD POZLATITI) BY LAZA LAZAREVIĆ / 487

ВУК ЖИКИЋ. ВОММЕН СЕЋАЊА У ЛУЧИ МИКРОКОЗМА / 496

VUK ŽIKIĆ. THE PHENOMENON OF MEMORY IN “THE RAY OF THE MICROCOSM” (LUČA MIKROKOZMA) / 496

ЈОАННА ГЕТКА, ГАЛИНА НАЄНКО. ЗНАННЯ З ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКИХ І ПОЛЬСЬКИХ СТУДЕНТІВ: КУЛЬТУРНІ СТЕРЕОТИПИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ / 503

JOANNA GETKA, HALYNA NAYENKO. KNOWLEDGE OF HISTORY AMONG UKRAINIAN AND POLISH STUDENT: CULTURAL STEREOTYPES IN THE CONTEXT OF THE RUSSO-UKRAINIAN WAR / 503

ТОПОНИМИ ШАРПЛАНИНСКЕ ЖУПЕ СИРИНИЋ КАО РЕФЛЕКСИЈА „ИСТОРИЈСКОГ ПАМЋЕЊА” У ЕТИМОЛОГИЈИ ЛОКАЛНИХ СРБА: ИМЕНА НАСЕЉА ШТРПЦА И ГОТОВУШЕ

Александар Павловић¹

Институт за српску културу Приштина – Лепосавић

TOPONYMS OF ŠAR MOUNTAINS PARISH SIRINIĆ AS A REFLECTION
OF “HISTORICAL MEMORY” IN THE ETYMOLOGY OF LOCAL SERBS:
THE NAMES OF THE SETTLEMENTS OF ŠTRPCE AND GOTOVUŠA

Aleksandar Pavlović

Institute for Serbian Culture Priština – Leposavić

Abstract: The paper represents an attempt to provide a contribution to the research of the origin of the names of Štrpce and Gotovuša, two settlements of Šar Mountains parish Sirinić, a predominantly Serbian area in the south of Kosovo and Metohija. The studied problem is observed from the point of view of the etymology of the local Serbs, which is seen as an element of the intangible, oral cultural heritage of the members of the researched Serbian community, i.e. as their “historical memory” of the events and phenomena related to the origin of the mentioned settlements, whose trace to the present day remained preserved in the analyzed toponyms. The paper is based on the results of field research realized in Šar Mountains parish Sirinić on several occasions during 2023 and 2024, while the empirical material used in considering the studied problem was obtained on the basis of qualitative research approaches, primarily conducting conversations with residents of Štrpce and Gotovuša.

Keywords: toponyms, Sirinić, folk etymology, intangible cultural heritage, Štrpce, Gotovuša, Kosovo and Metohija.

Жупа Сирињић се налази на североисточним обронцима Шар-планине, на граници Косова и Метохије са Северном Македонијом.² У питању је област која се као засебна географска и управна јединица под истим именом среће још у српско средњовековно доба (Урошевић 1948: 117), а која се данас по-

---

¹ alek.pavlovic@hotmail.com

² Назив *Сирињић* словенско-српског је порекла и потиче од именице *сир*, везане за један од главних производа сточарске привреде која је у овој жупи дуго представљала важан чинилац традиционалне економије (Радовановић 2000: 15). Сточарство је у Сирињићу било развијено до средине 19. века, након чега, због честих разбојничких напада из оближње албанске области Љума, оно почиње да опада (Младеновић 2005: 177).

дудара са подручјем општине Штрпце, већински насељене Србима.³ Живот у Сиринићу присутан је у континуитету доста дуго, уз претпоставку да су овај простор још у време антике насељавали Илири и Трачани (Урошевић 1948: 151–152). Словени се на подручје жупе досељавају у раном средњем веку (Јанковић 1993: 24–25), да би након продора Турака на тло немањихке Србије Сиринић припадао нахији Морава у саставу Области Бранковића, захваљујући чему је био обухваћен турским пописом ове области 1455. године (Радовановић 2000: 15). Наведени попис помиње већину сиринићких насеља која постоје до данас (Младеновић 2019: 53), са домаћинствима која су спрам своје етничке структуре била сва српска (Букумирић 1988: 254).

Најстарији помен неког насеља у Сиринићу је из 13. века и односи се на село Беровце. Село Севце се помиње пре 1355. године као најсеверније насеље у жупи које цар Душан дарује манастиру Хиландару (Младеновић 2019: 53). У попису Области Бранковића из 1455. године наведена су следећа сиринићка насеља: Битиња, Вича, Врбештица, Готовуша, Штрпце, Јажинце, Коштаћево, Брод и Севце (Јовановић 2001: 107–118).⁴ Иако се Беровце помиње још у 13. столећу имена овог села у попису нема, као што нема ни назива неколико савремених сиринићких насеља: Драјковца, Сушића, Ижанца и Фираје.⁵ О томе зашто она у попису нису поменута не може се тачно просудити – или их средином 15. века није било или је у питању неки други разлог (Младеновић 2019: 53).⁶

---

³ Средиште општине чини истоимено насеље, са статусом варошице, настањено Србима. Општинско подручје обухвата још 15 села: четири су насељена Албанцима (Брод, Фираја, Ижанце, Коштаћево), пет су мешовита српско-албанска (Вича, Горња Битиња, Доња Битиња, Драјковце, Сушиће), док је шест села настањено Србима (Беровце, Брезовица, Врбештица, Готовуша, Јажинце, Севце) (Радовановић 1998: 49–50). У свих 16 насеља 1989. године живело је укупно 12601 становника, од чега 8332 Срба (66,1%) и 4125 Албанаца (32,7%) (Радовановић 2000: 21). Исељавање српског становништва са Косова и Метохије после НАТО агресије на СР Југославију 1999. године није у већој мери захватило становништво Сиринића, док се део Срба из околних области покрајине услед албанског прогона ком су након поменуте агресије били изложени на подручје општине доселио (Младеновић 2019: 57).

⁴ Имена насеља Врбештице, Штрпца, Брода и Севца у попису су наведена као Врбаштица, Иштрпце, Пуруд и Селце. Разлика у називима може бити последица непрецизног турског бележења, али и резултат читања турске граfiје. Није искључено да је и 1455. године назив села био Врбештица, а не Врбаштица, као што је извесно да се Штрпце звало исто тако, а не Иштрпце (Младеновић 2019: 54).

⁵ Назив *Фираја* релативно је нов и представља албански превод ранијег српског назива *Папраћин*, под којим се село помиње до краја 19. века. Назив *Папраћин*, који руски конзул Иван Степанович Јастребов бележи као *Папрачин*, док се на аустријској војној карти из 1876. године он среће као *Папрамна*, потиче од именице *pāpra* као локалног назива за папрат (Младеновић 2019: 55).

⁶ Данашње сиринићко насеље које у попису из 1455. године није могло бити поменуто је Брезовица, која је настала пресељењем дела становника села Врбештице последњих деценија 20. века (Младеновић 2019: 55–56). Брезовица је формирана на месту некадашњих станишта сточара, која су ту била у 19. столећу, и бивше рударске насеобине из 1927. године подигнуте ради експлоатације руде хрома (Радовановић 1998: 54).

Имена скоро свих сиринићких насеља словенског су порекла.⁷ Наведена чињеница, уз податак да је већина данашњих насеља у Сиринићу забележена пописом из 1455. године, говори о њиховом вековном трајању, али и о континуитету становништва жупе (Младеновић 2019: 54). Демографски гледано, савремено српско становништво Сиринића већином је досељеничко, док је мањим делом староседелачко. Досељавање се одвија до средине 18. века, и то из више праваца: из призренске области, укључујући Средску, Гору и Подриму, ђаковичке и пећке нахије, гусињског краја и даље из Црне Горе, чак из Боке Которске, али и из тетовске и скопске регије и Качаника (Џвијић 1996: 359–360). Албанаца у Сиринићу до средине 18. века није било (Урошевић 1948: 154). Они у жупу долазе после српских досељеника, и то већином из Љуме и Мирдите у Албанији, али и са Косова и из Метохије, док један, мањи део, порекло води од исламизираних, а затим албанизованих локалних Срба (Џвијић 1996: 360–361). Словенски корен назива села препознаје се и у сиринићким насељима у којима данас живи албанско становништво, што потврђује да су ова насеља пре досељавања Албанаца у Сиринић била насељена Србима (Младеновић 2019: 54).

Бројни истраживачи дали су допринос познавању разних аспеката живота Срба у Сиринићу, почевши од историјског, преко демографског, економског, све до социјалног и културног. Важан допринос остварен је на плану истраживања локалне топонимије, за коју Милета Букумирић каже да се одликује богатством карактеристичним за брдско-планинске пределе и средине у којима се етничка структура становништва вековима није мењала (Букумирић 1993: 84). У свом делу посвећеном ономастици Сиринића поменути аутор доноси детаљан попис топонима у атару сваког села у ком живе Срби, дајући, при том, њихово краће објашњење (Букумирић 1988). Иако на једном другом месту даје осврт и на семантику и структуру сиринићких топонима (Букумирић 1993), Букумирић нигде не пружа увид у порекло назива сâмих насеља у жупи. Слично је уочљиво и код Атанасија Урошевића, који је покушао да објасни једино настанак назива Штрпца, наводећи да је „име селу вероватно дошло по надимку (по штрбости, крезубости) његовог некадашњег оснивача” (Урошевић 1975: 158). Ситуација није боља ни код других аутора. И Радивоје Младеновић се дотиче етимологије назива само Штрпца, за које каже да се вероватно тако зове јер се налази на реци која приликом већег водостаја мења ток, чиме односи делове приобаља, односно *штрба* (Младеновић 2019: 54).⁸

⁷ Изузетак су Горња и Доња Битиња. Порекло имена ова два села Атанасије Урошевић повезује са трачким племеном Битина, античким становницима жупе. Урошевић претпоставља да је можда и назив села Вича такође античког порекла (Урошевић 1948: 151–152).

⁸ Штрпце се налази на десној обали Лепенца, главне реке у Сиринићу, али тако да је својим највећим делом смештено на обе стране Миљоштице, реке која целом својом дужином протиче кроз поменуто насеље, а која се на излазу из њега улива у Лепенац. Миљоштица настаје само мало јужније од Штрпца, и то спајањем Калуђерке и Болованке, две речице са извориштем на сâмој Шар-планини.

Полазећи од чињенице да пореклу назива насеља у Сиринићу до данас није посвећена одговарајућа пажња, истраживање чије резултате у овом раду представљам било је мотивисано настојањем да на пољу посматране проблематике пружим одређени, макар мали допринос. Истраживањем је, у том смислу, учињен покушај разматрања порекла имена два сиринићка насеља – Штрпца, средишта жупе, и Готовуше, села у суседству Штрпца, тако да је акценат био стављен на етноекспликативно становиште проучаваног проблема, под чиме се подразумевало да је он био сагледаван са аспекта народне или пучке етимологије, односно начина на који о настанку назива два поменута насеља мисле и говоре њихови становници. Овако конципирано истраживање имало је за полазиште претпоставку да се објашњења порекла имена Штрпца и Готовуше у контексту субјективних перцепција житеља два наведена насеља могу посматрати као део усмених традиција локалних Срба, састављених од предања или својеврсног „историјског памћења” које они повезују са догађајима и појавама од значаја за настанак проучаваних топонима, а које им пружа осећање разумевања своје историјске прошлости, али и доживљај властитог положаја у свету у коме живе.

Истраживање је било базирано на теоријском оквиру који су чинили концепт нематеријалног културног наслеђа, са једне стране, и појам топонима, са друге стране. Усмене традиције и изрази, укључујући и језик, чине важну област испољавања управо нематеријалног културног наслеђа (Ћуковић 2019: 17), као концепта који се не односи на културне феномене као такве, већ на њихове творце и носиоце, у чему се акценат ставља на знања, вештине и праксе које заједницама пружају осећање континуитета и културног идентитета (Жикић 2011: 11–12, 13). Нематеријално културно наслеђе преноси се са генерације на генерацију, тако да га заједнице и групе увек изнова стварају (Ћуковић 2019: 16), због чега се оно може посматрати као део животне и културне свакодневице људи, тј. као врста „животне праксе” одређене заједнице (Жикић 2011: 13). Топоними су, пак, називи насеља (села, града) и физичко-географских објеката (планина, мора, река) (Вавић Грос 2014: 7), који нису насумично изабране речи, већ појмови који „представљају скупину важних података о језичком и ванјезичком принципу настанка имена места” (Грковић 2001: 669). То су језичка сведочанства која рефлектују историју, културу, друштвене односе, географију и економске ресурсе краја у ком се налазе (Дуран 2017: 15), на основу којих се, такође, може установити који је народ или етничка група на одређеном простору оставио трагове свог постојања (Грковић 2001: 669).

Резултати презентовани у раду добијени су на основу истраживања спроведеног у Штрпцу и Готовуши у више наврата током 2023. и 2024. године. Проучавани проблем сагледаван је „изнутра”, кроз визуру *емске*, антрополошки кључне перспективе, што значи да је главно методолошко средство приликом истраживања био разговор са саговорницима – становницима Штр-

пца и Готовуше. Разговори су вођени помоћу полуструктурираног упитника,⁹ на основу чега је добијена наративна грађа чији су поједини сегменти, ради илустрације проучаване проблематике, у раду приказани у форми транскрипција. Истраживање је спроведено на ограниченом узорку, састављеном од двадесет два саговорника углавном средњег и старијег животног доба, међу којима су особе женског пола чиниле мањину.

Оно што је истраживање показало јесте да су представе о пореклу назива Штрпца и Готовуше, базиране на локалним усменим традицијама, биле заступљене у свести практично свих саговорника из оба наведена насеља. Пре него што буде пружен увид у тумачење етимологије назива Штрпца, дато из угла његових становника, ваља поменути да истих или сличних имена насеља код Срба има још. Имена која по свом облику показују подударност са називом Штрпце срећу се и ван Сиринића, о чему сведоче топоними Штрпци у Босни и Херцеговини, који се односе на два насеља у општинама Рудо и Прњавор, затим топоним Штрбац у Србији, којим је означено насеље у општини Књажевац, као и топоним Штрбулово, такође у Србији, везан за насеље у општини Глоговац на Косову и Метохији, итд. Према Загорки Вавић Грос, наведена топонимија, укључујући назив насеља Штрпца у Сиринићу, изведена је од старије језичке форме *штрб*, уместо које се данас употребљава углавном реч *шкрб*. У питању је придевска основа која, како поменута ауторка тврди, значи крезав или без зуба, чије се изведенице, поред наведених топонима, јављају и у облику имена Штрбан, Штрбат, Штрбац, Штрбен, Штрбоје (Вавић Грос 2014: 20, 201, 219, 287). Описано тумачење, дакле, може се довести у везу са раније поменутим објашњењем назива Штрпца које доноси Атанасије Урошевић, а које гласи да је ово насеље своје име наводно добило по томе јер је његов оснивач био крезуб.

Са тиме да се у основи назива имена Штрпца у Сиринићу налази придев крезуб или без зуба нису, међутим, сагласни сви аутори. Раније је речено да Радивоје Младеновић сматра да име овог насеља вероватно потиче од тога што река која кроз њега тече *штрба*, односно односи делове речног приобаља, што значи да би основу назива Штрпца у том случају требало да чини глагол. Анђела Бабић указује на то да се у данашњем говору сиринићких Срба још увек може чути стари израз у верзији свршеног глаголског облика који гласи *штрбне*, а који значи одломити комад (на пример, „Да штрбнем лек леба” или „Да одломим мало хлеба”).¹⁰ Бабић сматра да приликом сагледавања порекла

⁹ Примена упитника овог типа подразумевала је вођење разговора који нису имали строго рестриктиван приступ у долажењу до тражених одговора, што значи да је саговорницима било дозвољено да на постављена питања одговарају према свом нахођењу, без ограничавања или усмеравања.

¹⁰ У наведеном значењу глагол *штрбнути* није непознат у ширем контексту српског језика. Као „народска реч”, углавном заборављена у савременом стандардном говору, она се јавља као синоним за глаголе откинути, узети (мало парче од нечега), и слично (Ћосић 2008: 433, 629).

назива Штрпца не треба из вида губити народну или пучку етимологију, која полази управо од глагола *штрбне*, тј. *штрбнути*, будући да, како ова ауторка наводи, о настанку имена насеља у ком живе „Штрпчани имају своју причу: Лепенац се излио и однео, штрбнуо пола села”.¹¹

Да поменута прича лежи у основи тумачења порекла имена Штрпца у перцепцији становника овог насеља потврђују и казивања добијена на основу разговора са саговорницима обухваћених истраживањем. Настанак назива Штрпца они су повезивали са догађајима које су смештали у вековима далеку прошлост, а који су се наводно одиграли услед велике поплаве чије су последице биле такве да је речна бујица изазвана поплавом однела један део насеља. Одношење земљишта проузроковано поменутим природним феноменом саговорници су означавали терминима *штрбнуо*, *оштрбало*, *оштрбило*, што су видели као главни разлог због ког је Штрпце добило име:

Штрпце је највероватније добило назив по томе што се догодила нека велика поплава. Лепенац је био јако набујао, надошао, и онда је један део насеља штрбнуо, дакле однела је река један део насеља. Оштрбила га. То је кад вода однесе куће – оштрби. И отуда насеље добило име Штрпце. То је било четрнаести, петнаести век (м. рођ. 1943. год.).

Село је било збијеног типа. Обично су кућице биле лоциране око саме реке. То је све стрмо, да речица може за сат, два, да набуја и да се претвори у огромну реку. Све пред собом носи. Е, таква је некаква поплава била која је носила све пред собом. У то време причало се да оштрбала. Оштрбала Штрпце. Река оштрбала насеље. Однела... Значи, понела са собом. И тако кажу да је од те поплаве Штрпце добило назив Штрпце. Од те речи оштрбало. Та реч овде значи кидати, узимати, али грубо нешто одвајати. Оштрбити – откинути. Грубо откинути (м. рођ. 1972. год.).

Уверење у веродостојност предања о настанку имена Штрпца поједини саговорници поткрепљивали су чињеницом да су и сâми у свом животу имали прилике да доживе поплаву чије су последице биле такве да су услед набујалих речних вода делови насеља били опустошени. Главни догађај овог типа одиграо се крајем седамдесетих година 20. века, на начин да је у сећању саговорника он остао запамћен по катастрофичном сценарију, скоро идентичном ономе који је у њиховој свести повезиван са поплавом у прошлости по којој је Штрпце име наводно добило:

---

¹¹ Анђели Бабић родом из Штрпца, истраживачу сараднику у Балканолошком институту САНУ у Београду и аутору више студија из области проучавања говора Срба у Сиринићу, овом приликом још једном упућујем захвалност за пружање усмених објашњења која су ми била од користи за разумевање истраживаног проблема.

Ми смо седамдесет девете године имали сличну поплаву која је била изузетно јаких размера. Чак и тад неуређено и неурбанизовано насеље какво је било Штрпце, однело је доста кућа, мостова. Тад су штете биле огромне. Ми смо се евакуисали одавде. Кажу: Готово, све ће да носи. После тог потопа причало се: Ето, опет оштрбала Миљошница Штрпце (м. рођ. 1972. год.).

За разлику од Штрпца, чије име су поједини аутори покушали да размотре са становишта његовог порекла, називу села Готовуше са етимолошког аспекта до данас није била посвећена скоро никаква пажња. Сâмо име Готовуша, при том, у истом или другом облику са заједничком језичком основом код Срба није распрострањено као што је то случај са Штрпцем. Овај топоним се ван Сиринића среће још само у Црној Гори, на подручју општине Пљевља, где се под идентичним именом јавља као ознака за локално сеоско насеље. Података о везама становништва и миграцијама између две Готовуше нема, међутим верује се да један род из Готовуше код Пљеваља потиче однекуд са Косова и Метохије (Војиновић 1997: 305). Према локалном предању, реч је о селу које је добило име по томе што се на његовом подручју у прошлости наводно десио тектонски поремећај који је довео до тога да подземне воде избију на површину, што је код становништва изазвало узбуђење. Видевши да се вода појавила у селу, мештани су повикали „Готово је! Готово је! Дође нам вода, па село прозваше Готовуша” (Војиновић 1997: 284).

Ако се разматрање могућих веза између две Готовуше остави по страни, треба видети како савремени Готовушани у Сиринићу спрам своје усмене традиције објашњавају настанак назива свог села. Резултати истраживања су показали да је у свести саговорника из поменутог насеља заступљена углавном једна верзија предања о томе како је име Готовуше настало, која тек у појединостима садржи извесне варијације. У тумачењу догађаја садржаних у овом предању Готовушани полазе од придева *готово*, сходно чему настанак имена свог села објашњавају тиме да су њихови преци, доселивши се у Сиринић, на подручју села наводно затекли „готова” имања, остављена од стране његових претходних становника. Према предању, досељеници су се на овим имањима населили, а по томе што су дошли „на готово” село је добило име Готовуша:

Стари становници Готовуше из неког мистериозног разлога се раселили из села, прешли не знам где, чак је претпоставка да су отишли горе ка Севцу и да су населили Севце. То је период средњег века, можда чак и раног средњег века. Урадили су то, да ли због неке ратне опасности, да ли због неке епидемије, тешко је претпоставити. Али су они оставили готова, обрађена имања. Буквално су посадили њиве, све је било сређено, очишћено. И онда су ови, преци садашњих житеља Готовуше, већине њих, дошли на готово. На готово! Значи, све је било обрађено, и онда тако остало. Зато је Готовуша (м. рођ. 1975. год.).

Ми смо однекуд дошли, неки, али не цело село. И населили смо се, ушли у село које је било пре тога, па су они дошли на готово, па су се назвали Готовушани. Дошли на неке готове куће и ту се населили. Пре тога је отишао тај неко што је живео, отишли негде у Севце. Па су се они у Севце преселили, а наши дошли на готово (м. рођ. 1956. год.).

Карактеристично за етимологију назива Штрпца и Готовуше у усменој традицији становника ова два насеља, дакле, била би чињеница да је и код једних и код других објашњење порекла имена насеља у којима живе базирано на представама о појединим догађајима у прошлости који су перципирани као нарочито сигнификантни са становишта њиховог утицаја на некадашњи, али и данашњи положај локалног становништва. Реч је о догађајима чије су кључне елементе саговорници обухваћени истраживањем означавали одређеним појмовима, који су, према њиховом схватању, били заслужни управо и за дефинисање назива оба насеља. Тако је, због велике поплаве у Штрпцу, која је довела до тога да речна бујица однесе, односно *штрбне* или *оштрби* део насеља, ово насеље добило име које до данашњег дана има, док су преци становника Готовуше, доселивши се у ово село, наводно затекли култивисана, али празна имања, захваљујући чему су дошли „на готово”, што је био разлог због ког је ово село добило име по коме је познато до данас.

Истраживање је указало на то да је усмена традиција о пореклу имена Штрпца и Готовуше у свести житеља оба насеља прилично „жива”, што може да говори у прилог карактеру ове традиције као дела нематеријалног културног наслеђа Штрпчана и Готовушана од значаја за њихово разумевање сопствене историјске прошлости, али и перцепцију своје егзистенцијалне позиције у контексту локалних природних и друштвених карактеристика. Занимљиво је, с тим у вези, да је „памћење” догађаја по којима су Штрпце и Готовуша добили своје називе у интерпретацији саговорника имало сличну структуру. У оба случаја био је присутан догађај у далекој прошлости који је спрам својих ефеката по становнике оба насеља перципиран практично као судбоносан или преломан. Када је реч о Штрпцу, у питању је катастрофични догађај који се, очигледно, кроз историју понавља, а који становнике овог насеља до данас опомиње на ђудљивост природе, али их и упозорава на опасност којој су они потенцијално и даље изложени. Са друге стране, у случају Готовуше, реч је о догађају са другачијим предзнаком, који је у извесном смислу одредио будућност села. Тиме што су наводно дошли „на готово” досељеним прецима Готовушана омогућено је да се у селу задрже и да ту, користећи дату погодност, наставе да живе, стварајући просперитетну сутрашњицу за себе и своја покољења.

Коришћена литература:

- Букумирић 1988:** Букумирић, М. Ономастика Сиринићке жупе. – У: *Ономатолошки прилози*, књ. IX, 1988, 253–470. [Bukumirić 1988: Bukumirić, М. Onomastika Siriničke župe. – У: Onomatološki prilozi, knj. IX, 1988, 253–470.]
- Букумирић 1993:** Букумирић, М. О топонимији Сиринићке жупе. – *Универзитетска мисао: Друштвене науке*, год. I, бр. 1/2, 1993, 79–84. [Bukumirić 1993: Bukumirić, М. О топонимији Siriničke župe. – Univerzitetska misao: Društvene nauke, god. I, br. 1/2, 1993, 79–84.]
- Вавић Грос 2014:** Вавић Грос, З. *Топоними су чувари нашег језика*. Нови Сад: Прометеј, 2014. [Vavić Gros 2014: Vavić Gros, Z. Toponimi su čuvari našeg jezika. Novi Sad: Prometej, 2014.]
- Војиновић 1997:** Војиновић, М., *Пљеваљски крај: прошлост и порекло становништва*. Пљевља: Пљеваљске новине и Волвокс, 1997. [Vojinović 1997: Vojinović, М. Pljevaljski kraj: prošlost i poreklo stanovništva. Pljevlja: Pljevaljske novine i Volvoks, 1997.]
- Грковић 2001:** Грковић, М. Антропонимија и топонимија. – У: *Насеља и становништво области Бранковића 1455. године*. Ур. Милош Мацура. Београд: Српска академија наука и уметности и Службени гласник, 2001, 611–746. [Grković 2001: Grković, М. Antroponimija i toponimija. – У: Naselja i stanovništvo oblasti Brankovića 1455. godine. Ур. Miloš Macura. Beograd: Srpska akademija nauka i umetnosti i Službeni glasnik, 2001, 611–746.]
- Дуран 2017:** Duran, Т. *Топоними турског порекла у Србији*. Doktorska disertacija. Beograd: Univerzitet u Beogradu – Filološki fakultet, 2017.
- Жикић 2011:** Жикић, Б. Културни идентитети као нематеријално културно наслеђе. Увод у истраживање и прелиминарни резултати. – У: *Културни идентитети као нематеријално културно наслеђе*. Ур. Бојан Жикић. Београд: Српски генеалошки центар и Одељење за етнологију и антропологију Филозофског факултета, 2011, 7–25. [Žikić 2011: Žikić, В. Kulturni identiteti kao nematerijalno kulturno nasleđe. Uvod u istraživanje i preliminarne rezultati. – У: Kulturni identiteti kao nematerijalno kulturno nasleđe. Ур. Bojan Žikić. Beograd: Srpski genealoški centar i Odeljenje za etnologiju i antropologiju Filozofskog fakulteta, 2011, 7–25.]
- Јанковић 1993:** Јанковић, Ђ. Етнички простор Срба на Балкану у средњем веку у светлу археолошких и писаних извора. – У: *Етнички састав становништва Србије и Црне Горе у Срби у СФР Југославији*. Београд: Универзитет у Београду – Географски факултет, 1993, 19–40. [Janković 1993: Janković, Ђ. Etnički prostor Srba na Balkanu u srednjem veku u svetlu arheoloških i pisanih izvora. – У: Etnički sastav stanovništva Srbije i Crne Gore i Srbi u SFR Jugoslaviji. Beograd: Univerzitet u Beogradu – Geografski fakultet, 1993, 19–40.]
- Јовановић 2001:** Јовановић, М. Списак насеља са географским и демографским обележјима. – У: *Насеља и становништво области Бранковића 1455. године*. Ур. Милош Мацура. Београд: Српска академија наука и уметности и Службени гласник, 2001, 107–118. [Jovanović 2001: Jovanović, М. Spisak naselja sa geografskim

- i demografskim obeležjima. – U: *Naselja i stanovništvo oblasti Brankovića 1455*. Ur. Miloš Macura. Beograd: Srpska akademija nauka i umetnosti i Službeni glasnik, 2001, 107–118.]
- Младеновић 2005:** Младеновић, Р. Дијалектолошко истраживање Сиринића. – У: *Живот у енклави*. Ур. Биљана Сикимић. Крагујевац: Одељење за језик и књижевност Центра за научно истраживање САНУ и Универзитет у Крагујевцу, 2005, 167–192. [Mladenović 2005: Mladenović, R. Dijalektološko istraživanje Sirinića. – U: *Život u enklavi*. Ur. Biljana Sikimić. Kragujevac: Odeljenje za jezik i književnost Centra za naučno istraživanje SANU i Univerzitet u Kragujevcu, 2005, 167–192.]
- Младеновић 2019:** Младеновић, Р. Govor северношарпланинске жупе Сиринић. – У: *Српски дијалектолошки зборник*, књ. LXVI/1, 2019, 1–1047. [Mladenović 2019: Mladenović, R. Govor severnošarplaninske župe Sirinić. – U: *Srpski dijalektološki zbornik*, knj. LXVI/1, 2019, 1–1047.]
- Радовановић 1998:** Radovanović, S. Albanci Sirinićke župe. Prilog proučavanju multietničkih zajednica šarplaninskog regiona Srbije. – *Stanovništvo* 1–2, 1998, 49–80.
- Радовановић 2000:** Радовановић, М. Шар-планина и њене жупе у косовско-метохијској области јужне Србије. – У: *Горанци, Муслимани и Турци у шарпланинским жупама Србије*. Београд: Одбор за проучавање Косова и Метохије САНУ и Географски институт „Јован Цвијић” САНУ, 2000, 7–22. [Radovanović 2000: Radovanović, M. Šar-planina i njene župe u kosovsko-metohijskoj oblasti južne Srbije. – U: *Goranci, Muslimani i Turci u šarplaninskim župama Srbije*. Beograd: Odbor za proučavanje Kosova i Metohije SANU i Geografski institut „Jovan Cvijić” SANU, 2000, 7–22.]
- Ћосић 2008:** Ћосић, П. *Речник синонима*. Београд: Корнет, 2008. [Ćosić 2008: Ćosić, P. Rečnik sinonima. Beograd: Kornet, 2008.]
- Ћуковић 2019:** Ћуковић, Ј. *Nematerijalno kulturno nasleđe iz antropološke perspektive*. Београд: Оделjenje за етнологију и антропологију Филозофског факултета у Београду и Dosije studio, 2019.
- Урошевић 1948:** Урошевић, А. Шарпланинска жупа Сиринић. – У: *Годишен зборник*, књ. 1. Скопје: Филозофски факултет на Универзитет во Скопје, 1948, 116–176. [Urošević 1948: Urošević, A. Šarplaninska župa Sirinić. – U: *Godišen zbornik*, knj. 1. Skopje: Filozofski fakultet na Univerzitet vo Skopje, 1948, 116–176.]
- Урошевић 1975:** Урошевић, А. *Топоними Косова*. Београд: Српска академија наука и уметности, 1975. [Urošević 1975: Urošević, A. Toponimi Kosova. Beograd: Srpska akademija nauka i umetnosti, 1975.]
- Цвијић 1996:** Цвијић, Ј. *Основе за географију и геологију Македоније и Старе Србије*. Сабрана дела, књ. 12. Београд: Српска академија наука и уметности и Завод за уџбенике и наставна средства, 1996. [Cvijić 1996: Cvijić, J. Osnove za geografiju i geologiju Makedonije i Stare Srbije. Sabrana dela, knj. 12. Beograd: Srpska akademija nauka i umetnosti i Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 1996.]